

Zpět na média

Marta Švagrová: Verše, co se (ne)vejdou do mobilu

(Lidové noviny, 2008)

Minulý týden bylo Pavlu Vrbovi sedmdesát, tento týden vyšlo v Supraphonu album s jeho texty, které kdysi napsal pro artrockovou skupinu Bohemia, v příštím týdnu uvítá dva svazky se svými čerstvými verši: dětskou Medvědí knížku a fotografickou publikaci Nohy viděné očima Jakuba Ludvíka a Pavla Vrby.

*** LN - Zrnko písku je CD, které připomíná, že před třiceti lety se tu hrála zajímavá muzika a že se kapely jako Bohemia snažily o přesah od populárního středního proudu.**

Tenkrát se kapely více méně z donucení měnily jako houby po dešti, ale tohle byla taková dost novátorská sestava: Jan Kubík a Vladimír Guma Kulháněk původně z Flamenga, spiritus agens byl Lešek Semelka, kdysi Blue Effect, tehdy ještě ne moc známý Michal Pavlíček, Jan Hála a Pavel Trnavský z Expanze. Zrnko písku vyšlo ještě na vinylu a na pultech vydrželo jenom pár dní, malý náklad byl hned pryč, a protože někteří členové souboru zdrhli, nedělal se dotisk. Teď je to vlastně raritní CD po třiceti letech. Ale třeba Guma Kulháněk hraje tuhle hudbu pořád, například v Etc. i jinde.

*** LN - Byl to náročnější žánr než hitovky té doby...**

Pochopil jsem, že tahle hudba nesnese takové to každodenní „Mám tě rád čím dál víc“, byla blíž modernímu jazzu, moderní hudbě vůbec, oscilovala na pomezí žánrů, kterým se začalo říkat jazz rock, art rock... Už názvy písní leccos napovídají: Milenci před Pollockovým obrazem, Sen o snu, Chór minulých nohou v průchodu Pasáž, Zátíší peronních lístků, Vina křidel...

*** LN - Jakpak se tyto písně tehdy schvalovaly? Existovaly přece komise, které buď povolily, nebo nepovolily nahrávání...**

Oni pánové při tom schvalování moc nevěděli, co s tím. Vnějškově nebylo nic proti ničemu, a základně tomu vůbec nerozuměli. Takže když mi volal redaktor z vydavatelství Panton, že

je problém s něčím v textu Milenci před Pollockovým obrazem, našťval jsem se už předem. Říkal jsem si, ignoranti, nevědí, kdo je Jackson Pollock, znají jen Ladu a Čumpelílka. A letěl jsem tam celej nažhavenej, že jim to vytmavím. Tenkrát jsem byl mnohem vzpurnější než teď.

*** LN - A co tedy vadilo?**

Byl tam redaktorem našťestí Jiří Malásek. A hned že je všechno výborný, nádherný, ale tohle by nám neprošlo, pravil. Já ten text psal na obraz Tříoký kyklop a stálo tam: „Ty se v trojočí zrcadlíš / zdáš se mi víc než nahá“. A jim, představte si, vadilo to slovo nahá. Tak jsem tam dal verš: „Skrýt se je marná snaha“. A oni už to dál nezkoumali, ani tu hudbu, ani toho Pollocka.

*** LN - Přitom Panton zrovna bylo vydavatelství, které uvádělo nepřiliš oficiální autory a interprety.**

Na svou dobu to byl avantgardní podnik, nebyl tak docela státní, protože patřil Českému hudebnímu fondu. Staral se o soudobé skladatele a náročnější žánry. Vydávali ty desky sice v počtu, asi jako by to byl Modrý Mauritius, ale dlužno říct, že hledali nadané autory, interprety, muzikanty. Ti, když dozráli a byli už populární, museli být předáni Supraphonu. Panton byl trochu hájený, takže mohl i experimentovat. Taky tam byli lidi, kteří o hudbě měli poněti. Vyšla tam taky například artrocková deska Blue Effectu Svět hledačů a jiné docela slavné věci, které teď patří do národního hudebního fondu. Nějak na ně tolik nebylo vidět, hlídanost se tehdy řadila podle rozsahu působení. Tenkrát kupodivu nebylo na prvním místě strážení televize, ale rádio. Protože to mohlo všude po celý den, i ty ženské, co doma žehlily, ho poslouchaly.

*** LN - Bývaly s texty velké problémy?**

Byly, ale ne zas tak strašidelné, jak to leckdo teď popisuje. Měli jsme každý nějakou svou šifru, byli jsme v tom zkušeni, já věděl, že ze tří tak jedna písnička v těch komisích vyletí, a tak jsem s tím počítal. Těm komisím někdy stačilo nastražit něco, co z textu trčelo. O tom se vědělo, že to vyrazí, a to důležité tam zůstalo. Vyráběly se i do rádia trvalky, které se hrály a na desky se třeba nedostaly, taky naopak, co vyšlo na deskách, nemuselo se vůbec hrát. Třeba když jsme se Semelkou a Blue Effectem s písni Šaty z šátků vyhráli v roce 1978

Bratislavskou lyru, vyšla sice v Pantonu, šéf stanice Hvězda Kratochvíl ale řekl, že tahleta pornografie na jeho stanici nebude, a to důsledně dodržel. Měl tam ideologické střežení.

*** LN - Čeho si za ta léta, po která se pohybujete v populární hudbě, nejvíc považujete?**

Je toho víc. Například jsem rád, že mě potkala spolupráce s Olympikem. S Petrem Jandou jsme se znali od počátku, ale v té době už poněkoličkáte vážně uvažoval, že skupinu rozpustí. Zkoušeli několik typologií a žádná nezabírala. Udělali jsme pak spolu celou jednu desku, Kanagom, a zase se to rozjelo. Taky jsem vděčný za spolupráci s Blue Effectem, se Synkopami, s nimi jsem vydal Sluneční hodiny, Křídlení a Zrcadla. Tyhle desky aspoň ukazují, jak to v art rocku vypadalo. Možná, že je to dnes mrtvý žánr, ale ty podstatné prvky jsou tu pořád. Byla to jakási výroba směrniců cest, jejich názvuky jsou slyšet ve všem, co se dnes hraje.

*** LN - V posledních letech se věnujete víc divadlu. Napsal jste českou verzi monomuzikálu Lloyd Webbera *Líp se loučí v neděli pro Martu Kubišovou a teď*, pokud vím, chystáte *Marii Antoinettu*. Jak jste daleko?**

Mezi tím jsem ještě napsal pro Brno *Odysseu* a mám rozdělaná další témata. Ale máte pravdu, aktuální je *Marie Antoinetta*. Má už kompletní podobu: Jiří Hubač napsal příběh a dialogy, já veškeré verše, písni je tam třicet. Jiří Škorpík složil hudbu, kterou původně měl dělat Karel Svoboda. Ten ale dal přednost jiné výzvě, čapnul se Golema a pak přiznal, že to nebylo nejšťastnější řešení. Kdoví, jak by dopadl, kdyby se byl pustil do práce s námi... Ale Škorpík umí výborně zhudebnovat a dodal i sloupové árie, režisérem bude Petr Novotný, takže nic realizaci nebrání. Dělá se to, jak se má, ne tak, že autoři dodají na třech papírech jakousi synopsi, co vypadá jako program na svazáckej bál.

*** LN - Celý život píšete texty pro přední představitele české populární hudby. Vaše hlavní věrné hvězdy stárnou s vámi. Co mladí? Píšete i pro ně?**

Vím, že typ mého psaní se nepotká s každým. Třeba, že jsme velký kamarádi například s Monkey Business a že jsme i něco společně už udělali, vlastně jsme se nepotkali, navzájem jsme pro sebe nedozráli. To, co oni potřebují, moje čeština nemá a naopak. Řekl bych, že i když je dneska úplně běžné zpívat v angličtině, nic to nemění na nějakých historických

dopadech, které můžeme předvídat. Řeknu příklad: v době temna nevznikla asi dvě stě let žádná významná česká kniha, ale tam, kde se cosi ubralo, zase vyhřezlo v něco jiného, taky důležitého. Muzika je v té době geniální.

*** LN - Jak se textař vašeho stylu vypořádává s tím, že mladí se dnes vyjadřují ve zkratce, ve svých znacích, píšou si sms, ne dopisy. Nechybí vám osvěžující barvitá čeština, chuť jazyka? Necítíte to jako povinnost pěstovat ji?**

Cítím, absolutně. Leckdy přemýšlím, kam se to všechno valí a co tu vůbec bude. A jaksi odpočinkově jsem v takových chvílích napsal Medvídky.

*** LN - Myslíte Medvědí knížku, která vychází v nakladatelství Fany? Jsou to verše pro děti?**

Měla být, ale nakonec to asi není jen dětská knížka. Snad se mi podařilo zvládnout ten jazyk, který postrádáme. Když se člověk podívá na Hrubína, na Seiferta, na jejich umění zacházet s češtinou, vždycky znovu je obdivuje. A uvědomí si, že cit pro jazyk se zkrátka pěstuje sečtělostí. Víím, že v době elektronizace a obecného spěchu je složité číst básnické texty a kvalitní literaturu, že je k tomu potřeba vybavení. Těžko někdo přijde ze supermarketu a zadumá se jen tak nad Pasternakem nebo Nabokovem... Znáte to: verš má jenom tehdy sílu, když se vejde do mobilu. Kdo by dnes četl Evžena Oněgina.

*** LN - To jsou autoři, které máte rád - ruskou klasiku, francouzské prokleté básníky...**

A Mandelštama, Puškina nebo Jesenina... Bohužel generace, která na nich a na Apollinairovi nebo Verlainovi a Rimbaudovi vyrostla, už odchází. Hodně se fedruje Amerika, ale já si stejně myslím, že našemu naturelu je nejbližší frankofonní literatura.

*** LN - Když píšete české texty k světovým melodiím, překládáte věrně, nebo se řídíte spíše duchem písně?**

Jak u koho. Když jde o ty, kterých si hodně vážím, jako je třeba Cohen, víím, že by bylo trošku svatokrádežné dělat z původního textu něco jiného. U Rusů je třeba dát pozor na patos,

používají ho mnohem víc a v češtině to pak vypadá trochu srandovně. Zase v angličtině je jiné výrazivo. Pocitově a obsahově je nám opravdu asi nejbliž poezie francouzská.

*** LN - Bylo vám sedmdesát, můžete se trochu ohlížet. Důležité ale je, jak se cítíte?**

Nerad bych to zakřikl, nechci se rouhat. Ale je mi teď líp než v šedesáti. Přesněji: do šedesáti mi nebylo nic, pak jsem si to užil - novou chlopeň, novou kyčel. Uvědomil jsem si, jakou mají tyhle zkoušky obrovskou cenu v sebepoznání. Konkrétně u mě: nepodělal jsem se z toho. Přijímal jsem osud, jak přišel, den před závažnou operací jsem si četl chytrý knížky, usnul jsem jak mimino a pak bylo všechno hotovo, Člověk se přesvědčí, jak to s ním vlastně je, jestli je nebo není hrdina. Když nastane takové to odduševnění, někdo má starosti, co s králíkama, jiný, co s mercedesem, to já naštěstí nic takového neprožívám.

*** LN - Za to ovšem do velké míry vděčíte své ženě Marii...**

To určitě. Ještě kdyby mě neprudila s tím kouřením... Ale potvrdil jsem si, že nemám náuru na to, abych se za každou cenu hlídal, žil jenom zdravě, nedělal, co mám rád, změnil tak zásadně kvalitu své existence. To bych si rozmyslel, protože tak by mě život asi nebavil.

Marta Švagrová, Lidové noviny, 24. dubna 2008

[Zpět na začátek textu](#)